

Е. А. Кузнєцов

*д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту та інновацій
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

З. В. Кузнєцова

*к. ю. н., доцент, доцент кафедри конституційного права та правосуддя
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Сьогодні проблема ефективності та результативності системи менеджменту має, на нашу думку, деякі характерні риси, які визначають конституціоналізм сучасного професійного менеджменту. Для позитивної динаміки соціально-економічного розвитку українського суспільства з метою формування механізму сталого економічного зростання необхідно розробити та впровадити конституційні базові принципи управлінської діяльності. Необхідно подумати про наукові дослідження для подальшого практичного формування та прийняття Закону України «Про професіоналізацію управлінської діяльності». Ці принципи, як конституційні норми, створюють базу для побудови системи менеджменту на основі здорового глузду, результативності та професійного підходу. Вони повинні бути сприйняті і реалізовані, в першу чергу, вищим керівництвом організації та вищим керівництвом держави. Сформульовані для застосування в стандартах професійного менеджменту з позицій якості та соціально-позитивної результативності, ці принципи діють для побудови

системи успішного менеджменту в будь-якій організації, чи будь-якій державі. Важливо також визнати, що «ні в одній іншій галузі професійна підготовка не знаходиться в такому занедбаному стані, як в менеджменті. Менеджмент є важливою масовою професією у сучасному суспільстві, але це є професія без професійної підготовки» [2, с. 77; 5, с. 8-19]. Професійність і конституціоналізм менеджменту усіх рівнів є запорукою позитивної результативності соціально-економічного та політико-правового реформування українського суспільства. Приклад переліку принципів конституціоналізму менеджменту, враховуючи особливості управлінського процесу та інноваційної динаміки розвитку професійної системи менеджменту [3, с. 29-31; 6], включає сім базових принципів (табл. 1).

Таблиця 1

Принципи конституціоналізму менеджменту
(складено авторами)

Перший принцип	Критерієм оцінки лідера служить не успіх, досягнутий під час його діяльності, а положення організації, держави після залишення ним посади керівника
Другий принцип	Менеджмент організації, держави повинен дотримуватися правил, які не можуть бути ним змінені
Третій принцип	Критерієм оцінки менеджменту організації, держави повинен бути не пік активності, не окреме видатне досягнення, а постійний і високий, але цілком досяжний рівень виконання з урахуванням довгострокових цілей
Четвертий принцип	В усіх випадках повинна бути певна посадова професійна компетенція, яка з'являється тільки в результаті конкретної управлінської підготовки та практичної перевірки професійних здібностей управлінців
П'ятий принцип	Механізм негайного виявлення некомпетентних менеджерів і лідерів, а також швидка їх заміна (а не постійна ротація на інші управлінські посади)
Шостий принцип	Механізм дії вертикальної та горизонтальної ротації управлінських кадрів у своїй основі повинен мати інтегральну оцінку професійних якостей представників системи менеджменту
Сьомий принцип	Необхідна розробка і впровадження механізму управлінського результативного супроводу прийнятих законів на усіх стадіях їх використання суспільством

Розгорнута характеристика принципів конституціоналізму професійної системи менеджменту була представлена авторами раніше [4], але важливо конкретизувати деякі позиції щодо суспільної важливості даних процесів.

Перше. Сьогодні формується нова ідеологія професійної системи менеджменту, яка на першу позицію ставить розвиток процесів професіоналізації управлінської діяльності, стратегічного розвитку людських ресурсів, формування інтелектуального і управлінського капіталів [2, 7, с. 285-291], а також впровадження принципів конституціоналізму в системі визначення критеріїв соціально-економічної результативності менеджменту. Поєднання менеджменту з процесами конституціоналізму не є випадковим та надуманим, а є об'єктивною реальністю для подальшого інноваційного розвитку сучасного постіндустріального суспільства. В управлінській діяльності необхідно встановити обов'язкові (конституційні) критерії позитивної результативності.

Друге. Конституція України є основою чинного законодавства української держави. Її норми перебувають у центрі системи права, забезпечують єдність і несуперечність норм права, закріплених у різних нормативно-правових актах. На нашу думку, існують також такі положення (принципи) і в управлінській діяльності, які необхідно сприймати як і положення конституції та мати механізми контролю за їх виконанням. Зрозумілим є той факт, що норми Конституції України є нормами прямої дії. Тобто, Конституція України гарантує можливість звернутися до суду для захисту конституційних прав і свобод людини й громадянина, застосовуючи для цього винятково Основний Закон [1]. Принципи конституціоналізму менеджменту необхідно долучити до системи галузевого законодавства, насамперед, господарського права.

Третє. Також важливо дати визначення категорії «конституціоналізм», яку, ми вважаємо, доцільно використовувати щодо характеристики поняття «принципи конституціоналізму професійної системи менеджменту».

Звісно, конституціоналізм – це категорія, яка має політико-правову природу та опосередковує місце і роль конституції в правовій системі, суспільстві і державі. За змістом, конституціоналізм – це конституційне будівництво, що включає реалізацію норм конституції, її охорону та захист, а також забезпечення механізму її дії. За формою, конституціоналізм опосередковує конституційний устрій держави, основи статусу людини та громадянина, форми безпосереднього народовладдя, положення органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Тому, будівництво нової ідеології системи професійного менеджменту та реалізація конституційних принципів управлінської діяльності є сьогодні головним пріоритетом української держави.

На наш погляд, принципи конституціоналізму професійної системи менеджменту доповнюють існуючі та майбутні принципи менеджменту, яких досить багато, оскільки кожний дослідник, починаючи з представників класичних шкіл менеджменту, пропонує деякі свої принципи менеджменту. Такі принципи не є законом в розумінні певних економічних та управлінських законів, які мають форму постійної дії, а виступають частіше як погляд дослідників на процеси розвитку, що мають тенденцію повторюватися. Але доповнення принципів конституціоналізму професійного менеджменту мають особливість – їх визначення і розвиток є фундаментом для розробки нових законів та інших нормативно-правових актів, які системно покращують розвиток економіки, політики і розвиток самого суспільства, а також механізмів їх управлінського супроводу.

Впровадження принципів конституціоналізму професійної системи менеджменту може стати генератором в системі дій для значного підвищення результативності управлінської діяльності, законодавчої підтримки процесу професіоналізації менеджменту, підтримки управлінської науки та системи університетської менеджмент-освіти. Ми не повинні забувати, що «не існує нерозвинених країн – має місце тільки нерозвинений або невірно організований менеджмент в даних країнах, доповнений непотизмом і корупцією.

Всякий раз, коли змінювалася система управління, економічні та соціальні умови в країні негайно поліпшувалися» [2, с. 73].

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254 к/96-ВР з наст. змін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.
2. Малик Ф. Управлять, работать, жить / Фредмунд Малик; пер. с нем. – М.: Издательство «Добрая книга», 2008. – 472 с.
3. Кузнецов Е. А. Методологія професіоналізації управлінської діяльності в Україні. Монографія / Е. А.Кузнецов. – Херсон: ОЛДІ ПЛЮС, 2017. – 382 с.
4. Кузнецов Е. А., Кузнецова З. В. Актуалізація принципів управлінського конституціоналізму професійної системи менеджменту в Україні / Е.А.Кузнецов, З.В.Кузнецова // Актуальні проблеми економіки і менеджменту: теорія, інновації та сучасна практика. Монографія, книга п'ята [за ред. д.е.н., проф. Кузнецова Е.А.]. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. – Розділ 14; Кузнецов Е.А., Кузнецова З.В. Принципи конституціоналізму професійної системи менеджменту / Е.А.Кузнецов, З.В.Кузнецова // Правова держава. – 2017. – №27. – С. 34-41.
5. Минцберг Генри. Требуется управленцы, а не выпускники МВА. Жесткий взгляд на мягкую практику управления и систему подготовки менеджеров / Г.Минцберг. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2008. – 544 с.
6. Друкер Питер Ф. О профессиональном менеджменте.: Пер. с англ. / Питер Ф.Друкер. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2006. – 320 с.
7. Флорида Р. Креативный класс. Люди, которые создают будущее / Ричард Флорида; пер. с англ. Н. Яцюк. – М.: Манн, Иванов и Фарбер, 2016. – 384 с.